EKONOMİK DEMOKRATİK MÜCADELE

TİB TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ

RESİMLİ EĞİTİM DİZİSİ 10

TÜM İKTİSATCILAR BİRLİĞİ YAYINLARI
RESİMLİ EĞİTİM DİZİSİ NO. 10 -

RESİMLEYENLER
SELÇUK DEMİREL

BİRİNCİ BASKI
TEMMUZ 1977

Hakkı sendikaya geldiğinde işçilerin yarısı toplanmış tartışıyordu.Toplantı saatine daha 15 dakika vardı.Salona girdi.İşçiler tartışmayı kestiler.Gür siyah bıyıklı biri,..Hoşgeldin Abi," dedi, "Biz de az kalsın merak etmeye başlayorduk."

Hakkı önce toptan bir "merhaba" çekti.Sonra tek tek herkesin elini sıktı.Çoğunu tanıyordu.İşyerinin örgütlenme çalışmaları sırasında bir çoğuyla birlikte çalışmıştı.

"Ne var,ne yok? Anlatın bakalım," dedi.

Mustafa, "Haberler sende,be Abi," dedi. "Biz sabah fabrika, akşam ev. Dosdoğru gazete bile okuyamıyoruz."

Hakkı takıldı. "Yine fazla mesaiye kalıyorsun galiba."

Mustafa hafif kızardı. "son bir haftadır mecburen kalıyoruz," dedi. "Bu hayat pahalılığında asgari ücretle yaşanmıyor ki. Esasını sorarsan fazla mesaiden de elimize pek bir şey geçtiği yok. İyice posamız çıkıyor. Vallahi geçen akşam otobüste uyunuş kalmışım da bizim durakta inemedim. Son durakta biletçi uyandırdı.Rezil olduk anlayacağın."

Sigaralar yakıldı.Toplantı saati yaklaştıkça fabrikanın işçileri birer ikişer geliyorlardı. Gelen merhabalaşıyor ve sohbete katılıyordu. İşçiler bir civata fabrikasında çalışıyorlardı. Sendikada yeni örgütlenmişlerdi. Daha doğrusu hala örgütlenme sürecindeydiler. Toplu sözleşme yetkisi için Bölge Çalışma Müdürlüğüne başvurulmuştu. Bu sürede de işyerinde üyelerin bilinç düzeyini yükseltmek içip toplantılar yapılıyordu.

Hakkı'nın uzun boylu işçilik hayatı yoktu, ama sosyalist hareket içinde uzun süredir mücadele veriyordu. Bir çok derdi değme işçiden daha iyi bilirdi. Sendikanın şubesinin hem yönetim kurulu üyesi, hem eğitimcisi, hem toplu sözleşmecisiydi.

Hakkı saatine baktı. " Saat üçe geliyor,"dedi "Kapıyı kapayalım da tartışmalara başlayalım."

Bir kaç kişiden,"Biraz daha beklesek olmaz mı? Gelecek arkadaşlar var." sözleri duyuldu.

Hakkı itiraz etti: " Saat üçte dedik. Çoğunuz 15 dakika önce burdaydınız. Geç gelenler size saygısızlık ediyor. Hiç bir sebep olmaksızın geç geliyorsa bu arkadaşları eleştirmeliyiz. İşçi sınıfı disiplini bunu gerektirir."

Sonra ufak salonun ön tarafına geçti. İşçiler sandalyelerini düzeltiler. Sigaralar söndürüldü.

Hakkı,"Bu bütün arkadaşların katılacağı ilk toplantımız oluyor,"dedi. "Bugüne kadar bir çok kez karşı karşıya geldik. Bazı akşam Hasan Dayının evde üç kişiyle görüştük,bazan mahalledeki kahvede buluştuk. Bugün ilk defa üç dört kişi dışında bütün işçi beraberiz."

Bu ara salonun kapısı açıldı. Geç kalanlardan ikisi özür dileyerek girdi. Hakkı kısa bir aradan sonra devam etti."Bugün toplu sözleşme konularını tartışalım." Biraz durdu."Bizim oralarda domuzdan kıl koparmak diye bir laf vardır." dedi. "Bilir misiniz?".

"Tabii," sesleri yükseldi.

"Toplu sözleşmeler de biraz bu işe benziyor," dedi Hakkı. "Domuzdan her iki yılda bir, üç beş kıl koparıyoruz."

İşçiler arasında bir gülüşme oldu. Hakkı da güldü. "Acaibinize gitti, değil mi?" dedi. "İsterseniz gelin bir örnek uyduralım. Diyelim biz domuz kılı peşindeyiz. Domuz kılı satıp geçineceğiz. Ne yapmamız gerek?". Salondan sekiz on ses aynı anda karşılık verdi.

Hakkı bir an durdu. Sonra herkesin sözünü kesti. "İşçi

sınıfının bir geleneği vardır," dedi. "Toplantılar hep disiplin içinde geçer. Herkes arkadaşının söz hakkına saygılıdır." Sonra ön sırada oturan Hasan Ustaya söz verdi.

Fabrikanın en yaşlı işçisi Hasan Usta bir eliyle uzun bıyıklarıyla oynarken konuştu. "Bizim gençliğimizde domuz kuyruğu getirene fişek verirlerdi," dedi. "Sizin köyü bilmem ama bizim oralarda canlı domuzun kuyruğunu kopartmaya cesaret eden babayiğit çıkmadı. Senin şu domuzdan üç beş kıl koparacağız diye uğraşacağımıza domuzu temizlesek de postunun tümünü alsak olmaz mı?"

Salonda bir kahkahadır koptu. Hakkı, "Sen çok yaşa emi Hasan Dayı," dedi gülerek "İşin en temizini sen söyledin. Bizim de esas davamız o. Böyle toplu sözleşmeyle falan uğraşacağımıza sosyalizm olsa, fabrikalar emekçilerin devletinin olsa. Yani domuzdan bir kaç kıl kopartmak yerine domuzun sırtındaki postu alabilsek. Ama henüz domuzda kurtulabilecek, domuzun sırtındaki postu alabilecek kuvvette değiliz. Onun için domuzdan bir kaç kıl koparttık mı kendimizi biraz avutacağız. Ama bu işi yaparken de postu almak için güç toplayacağız.

Salondan başka biri söze karıştı. "Domuzu yabana atmayın ha," dedi. "Namussuzun öyle iki dişi vardır ki, değme avcı başedemez. Domuz avlamak için yürekli olacaksın, tecrübeli olacaksın. Ama bunlar da yetmez. Elinde iyi bir de silahın olacak. Mermin olacak. Sonra bir kaç kişi birlik olacaksın. Domuz öyle kolay kolay post kaptırmaz."

Hakkı yeniden söz aldı. "Patronun bizi sömürdüğünü hepimiz biliyoruz," dedi. "Sömürüyü ortadan kaldırmanın yolu fabrikaları patronların elinden almak. Bu düzeni kökten değiştirmek. Bu kolay iş değil. Yürek istiyor. Tecrübe istiyor. İstiyor Allah istiyor. Gerçek amacımız bu. Ama bugün sömürünün olmadığı bir düzen kurabilecek güçte değiliz. Bugün postu alamıyoruz. Üç beş kılla yetinmek zorundayız."

İşçilerden biri elini kaldırıp söz aldı. "Kendilerini de-

mokratik solcu ya da sosyal demokrat olarak tanıtan bazıları kendi düzenlerinde sömürünün olmayacağını söylüyorlar. Böyle bir şey mümkün mü?" dedi.

Hakkı, Hasan Ustaya baktı. "Ne dersin, Dayı?" dedi. Hasan Usta soruyu sorana döndü. "Ali oğlum," dedi,"sen hiç domuz avına gittin mi?"

"Yok" dedi karşıdaki.

"Peki, hiç mi avcı hikayesi de dinlemedin?"

"Dinlemez olur muyum,"dedi Ali. "Her mahallede bir avcı vardır. Bütün mahalleleyi bıktıracak kadar anlatır."

"Şimdi böyle söyleyenlerin dediğine bakalım.Sömürünün kalkması demek domuzun sırtındaki bütün kılları koparmamız demek. Bu sosyal demokratlar anlaşılan ya hiç domuz avına çıkmamışlar, ya da ne dediklerini bilmiyorlar. Post domuzun sırtında olacak. Hele hele domuz da canlı olacak. Ben de domuzun peşinde koşup bütün kıllarını yolacam. İhtiyarız ama daha bunamadım, oğlum."

Salonda bir kahkaha tufanı daha koptu.

Hakkı, "Hasan Dayı iyi anlattı," dedi. "Kapitalistler fabrikalara sahip olduğu sürece sömürü olacak. Biz toplu sözleşmelerle sömürüyü ortadan kaldıramayız. Toplu sözleşmelerin önemini abartıp toplu sözleşmelere büyük ümitler bağlamak bizi yenilgiye götürür. Toplu sözleşmeler bizim ekonomik ve demokratik mücadelemizin bir parçası."

Arka sıralarda oturanlardan biri elini kaldırdı. "Son söylediğini anlamadım," dedi.

Hakkı, "Ekonomik mücadele sömürüyü ortadan kaldırmaz. Fabrikalara patronlar sahip olduğu sürece sömürü sürer. Sömürüyü sona erdirmek için fabrikaları patronların elinden almak lazım. Bugün gitsek, fabrikaları patronların elinden almak lazım. Bugün gitsek, fabrikaları bize verin desek, verirler mi?"

"Fabrikayı vermezler ama fabrikadan çıkışımızı verirler," dedi genç bir işçi.

«EKONOMİK MÜCADELE SÖMÜRÜYÜ ORTADAN KALDIRMAZ. FABRİKALARA PATRONLAR SAHİP OLDUĞU SÜRECE SÖMÜRÜ SÜRER. SÖMÜRÜYÜ SONA ERDİRMEK İÇİN FABRİKALARI PATPONLARIN ELİNDEN ALMAK LAZIM.»

"Peki, fabrikaları patronların elinden alabilmek için ne gerekli?"

Ortalardan biri elini kaldırdı. "Bütün emekçiler birlik olmalı, iktidara gelmeliyiz," dedi. "Ancak o zaman fabrikaları patronların elinden alıp sömürüyü sona erdirebiliriz."

Hakkı sözü aldı. "Bu anlattığımız mücadeleye politik mücadele deriz. Politik mücadelenin amacı sömürüyü ortadan kaldırmaktır. Ekonomik mücadele ise fabrikalara patronların sahip olduğu bu düzende ücretlerimizi artırma mücadelesidir. Yani politik mücadele domuzun postunu alma mücadelesidir. Ekonomik mücadele ise domuzdan kıl koparma mücadelesi. Ekonomik mücadeleyi de büyük ölçüde toplu sözleşmelerle veririz."

Ön sıradaki işçilerden biri elini kaldırdı. "Gazetelerden okuyoruz. Bazı fabrikalarda yapılan toplu sözleşmeler çok iyi, bazı fabrikalardakiler o kadar iyi değil. Bu nasıl oluyor?"

"İsterseniz bizim örnekten gidelim." dedi Hakkı. "Domuzun sırtından kıl koparmak için domuzun yetişemiyeceği bir yere çıkmamız lazım, değil mi?

"Tabii."

"Diyelim bir ağaca çıktık."

"Herkes ağaca tırmanabilir mi?" diye bir soru yükseldi.

Hakkı, "Doğru dediniz," dedi. "Nasıl bazı çocuklar ağaca çıkmaya korkarsa bazı fabrikaların işçileri de sendikada örgütlenmeye korkuyor. Ama ağaca çıkmadan domuzdan kıl koparmak mümkün değil. Biz fabrikadaki işçiler olarak birlik olup sendikalaşmadıkça bir şey yapamayız.

Mustafa söz aldı "O zaman ağaca çıkacağız. Domuz da iki yılda bir altımızdan geçiyor. Elimizi uzatıyoruz. Bir tutam kıl koparıyoruz. Peki, kaç kıl koparacağımız neye bağlı?"

Hakkı, "Beraber karar verelim." dedi. "Ne dersiniz arkadaşlar?"

Arkalardan biri elini kaldırdı. "Domuzun kıllarına sıkıca yapışmalıyız," dedi. "Kuvvetli tutmazsak fazla kıl koparamadan kaçar."

Hakkı, "Doğru dedin," dedi. "Domuzun sırtına uzanan el bizim işyerindeki arkadaşlar. Eğer birliğimiz tamsa, tutkunsak, hepimiz sınıf bilinçli işçilersek domuzun kıllarına iyice yapışırız. Domuz bir kaç kılla kurtulamaz. Ama bu yeterli mi? Ne dersiniz?"

Mustafa, "Bindiğimiz dalın da sağlamı olması gerek," dedi. "Eğer tutunduğumuz dal çürükse, sen domuzdan fazla kıl koparacağım diye çabalarken kendini domuzun ayaklarının altında bulursun."

"Yani," dedi Hakkı, "eğer örgütlendiğimiz sendikanın bağlı olduğu şubesi kötüyse, işyerleri arasında birlik yoksa, dayanışma yoksa domuzun kıllarını tutan elimiz çok kuvvetli de olsa işe yaramaz. Tabii eğer ağaç güzsüz kuvvetsizse, o daha da kötü. Yani sendika sarı sendikaysa patronla uzlaşır. Ağaca çıkmamız da fazla bir işe yaramaz."

İşçilerden biri söz istedi. "Anlattıklarınıza göre iyi bir sözleşme yapmamız için devrimci bir sendikada örgütlenmemiz gerekli. Sendikadaki işçiler devrimci bir sendikaya layık olacak şekilde birbirlerine tutkun olmalı. Bütün işyerleri birbirini desteklemeli. Şubeler iyi çalışmalı. Üyeler yöneticilerine güvenmeli. Sendikada demokrasi işlemeli. Biz de işyerinde tutkun olmalıyız. Böyle olursak her istediğimizi alabilir miyiz?"

Hakkı, "Başta konuştuğumuz konuya yine döndük," dedi. "Alamayız." İşçi diretti. "Niçin?" Biz birliğiz. Sendikamız devrimci. Ölüme bile gidecek kadar kararlıyız. İstediklerimizi niçin alamayalım?"

"Bak arkadaş," dedi Hakkı, "Sen kanunları unutuyorsun. Kanunlar bugün sömürücü bir azınlığın, yani oligarşinin kanunları. Kanunlar oligarşiyi tutuyor. Onun kanunları. Sendikacılık oligarşinin kanunları içinde bir oyun. Yani oyunun kurallarını oligarşi çiziyor. Sen de bu kurallar için-

«KANUNLAR OLİGARŞİYİ TUTUYOR. ONUN KANUNLARI SENDİKACILIK OLİGARŞİNİN KANUNLARI İÇİNDE BİR OYUN. YANİ OYUNUN KANUNLARINI OLİGARŞİ ÇİZİYOR.»

de oynayacaksın. İstediğini yapamazsın. Bugün oligarşi bizim bir ayağımızı, bir kolumuzu bağlamış. Kendi de eline bir sopa almış. Gel dövüşelim diyor. Toplu sözleşme düzeni bu. Sen diyorsun ki, adamı dövelim. Neyle, nasıl dövece-ğiz?"

Soru soran işçi hala ikna olmamıştı. "Ben de elimi ayağımı çözer, eline bir sopa geçirir, karşılık veririm," dedi.

Hakkı biraz sakinledi. "İstersen," dedi, "elimizi ayağımızı çözmenin ne demek olduğunu bir konuşalım. İçinde yaşadığımız kapitalist düzende fabrikalar patronların mülkiyetinde ve mevcut kanunlarda bunu meşrulaştırıyor. Bunun iki anlamı var. Birincisi şu: patron istediği adamı istediği zaman hiç bir sebep göstermeksizin işten atabiliyor. Toplu sözleşme görüşmelerin sürse, grev kararı alsan patronun bu hakkını kısıtlayamıyorsun. Ayrıca patron istediği an fabrikasında üretimi durdurup fabrikayı geçici veya sürekli olarak kapatabiliyor. Yani bütün işçiyi toplu halde kapının önüne koyuyor. Oligarşinin kanunları bunlara izin veriyor. İşte bu durum bizim bir ayağımızı bağlıyor."

"Kolun nasıl bağlı?" diye bir işçi sordu.

"Kolum da ayrı bir hikaye," dedi Hakkı. "İstediğim zaman yumruk atamıyorum ki. Oligarşinin kanunlarına göre patrona karşı tek silahımız grev. Ama bu silahı da istediğimiz zaman kullanamıyoruz. Genel grev yasak, dayanışma grevi yasak, toplu sözleşme döneminde yeni hak elde etmek için grev yasak. Ancak toplu sözleşme görüşmeleri sırasında anlaşma olmadığı takdirde iki üç ay süren formalitelerden sonra greve çıkabiliyorsun. Yani benim kolumu ve ayağımı çözmem sadece bir işyerindeki işçilerin gücüyle yapabileceğim bir şey değil. Bu kanunların değişmesi kolay mı? Türkiye'deki işçiler birlik olmadan, devrimcilerin öncülüğünde örgütlü mücadele vermeden, diğer emekçilerle işbirliği yapmadan elimizi ayağımızı çözmemiz mümkün değil. Elimizi ayağımızı çözmeden de toplu sözleşmelerde istediğimizi alamayız."

Hasan Usta elini kaldırdı. "Müsaade et oğlum," dedi. "Biraz da ben söz edeyim."

Hakkı, "Buyur Dayı," dedi, "Söz senin."

"Bizde işin kolayına kaçma hastalığı var," dedi Hasan Dayı. "Geçenlerde bizim ufak torun hastalanmış. Doktora götürelim dedim. Nenesi de ille muska diye tutturdu. Esasında muskaya filan inandığı yok hınzırın. Korkusu oğlunun parası gidecek. Bizim oğlan sigortasız çalışıyor. Doktor dediğin 200 lira. İlacı filan dersen epey tutuyor. Ama muska ucuz. Mahalledeki hocaya 10 kağıt verdin mi yazıyor. Bizimki inat etti. Çocuğu doktora götürmedi. Muska yazıldı. Tabii çocuk iyi olmadı. Ateşi daha da çıktı. Şimdi söyleyin bakalım. Muskacı hocaya mı kızalım, bizim hatuna mı?"

Salonda gülüşmeler oldu.

Hasan Dayı devam etti. "Bizim Hatun muskacıya kızdı, ama ben bizim hatuna kızdım. İlaç parasını göze almadan çocuk iyileşmez. Diyeceğim şu. Bizim işçiler dertlerinden kurtulmak istiyorlar. Yarınından emin olmak istiyorlar. Çocuklarının iyi beslenmesini istiyorlar. İstiyorlar ama bunlar için gerekli fedakarlığı yapmaya henüz hazır değiller. Demin benim hatuna güldünüz. Cahil kadın. Doktor parası vermektense muskacıyla avunmayı tercih ediyor. Ona çok görmemek lazım. Benim asıl kızdığım sizden bazıları. Bakın Hakkı oğlum ne güzel anlattı. Siz hem domuzun bütün kıllarını isterim diyorsunuz, hem de domuz avına gitmeye korkuyorsunuz. Cesaretiniz yoksa bütün kılları istemeyin. Ama ille bütün kılları isterim derseniz de domuz avına çıkacak cesareti de gösterin."

Salondan, "Doğru söylüyor," "Öyle ya," sözleri duyuldu.

Mustafa yerinden doğruldu. "Hakkı Abi," dedi, "İstersen devam edelim. Toplu sözleşmede ne kadar ücret zammı alacağımız meselesinde ülkedeki siyasi durumun etkisi ne?"

"Devrimci güçler gelişirken toplu sözleşmeler daha başarılı oluyor. Ama bir sıkıyönetim olursa, grev yapabilmek

için sıkıyönetim komutanından izin almak gerek. Onu da kolay kolay vermiyorlar. Oligarşinin güçleri saldırırken ve güçlenirken toplu sözleşmeler o kadar iyi gitmiyor. Yani bizim ağacın çok güçlü olması da yetmiyor. Ağacın dikili olduğu toprak da önemli. Arazi verimliyse ağaç daha da güçlenir. Araziyi su basarsa ağaç bir süre sonra çürür."

Hakkı sözünü bitirmişti ki Hasan Dayı elini kaldırdı.

"Hakkı yavrum," dedi, "senin şu domuza bir daha dönsek. Gençliğinde çok domuz vurdum. Bazısı bizim gibi yaşlıydı. Sırtında fazla kıl kalmamıştı. Bazı domuz gençti. Gürbüzdü. Kıllıydı. Senin domuzlar hep aynı yaşta mı?"

Hakkı güldü. "Eli öpülecek adamsın Dayı," dedi, "İnsanın kafasından geçeni okuyorsun. İstersen dediğini arkadaşlarla birlikte tartışalım."

Salona döndü. "Ne dersiniz arkadaşlar?" dedi. "Bütün patronlar aynı mı? Hepsi aynı karı mı elde ediyor?"

Bir sürü el birden kalktı.

Hakkı hiç konuşmamış birine işaret etti. "Hadi Sadık, sen söyle."

"Her işyerinin karı değişir," dedi Sadık. "Büyük şirketler piyasaya hakimdir. Mallarını istedikleri fiyattan satarlar. Çok yüksek karlar elde ederler. Küçük şirketler ise hammaddeleri pahalı alır. Malları ise istedikleri fiyattan satamazlar. Onların karları nispeten daha azdır."

"Doğru," dedi Hakkı, "Tekelci şirketler genç birer domuz gibidir. Çok karlıdırlar. Kılları boldur. Sen on kıl koparırsın. O iki sene içinde yirmi kıl büyütür. Onun için için de senin kıl kopartmandan fazla zarar görmez. Ama yaşlı domuzlardan, kılı az kalmış domuzlardan bırak on kılı, beş kıl koparabilirsen şükret. Çünkü bilir ki kopan kılların yerine yenileri kolay kolay çıkmaz. Tekelcilerin dışındaki patronların durumu da buna benzer. Bu işyerlerinde ücretler hem düşüktür, hem de kolay kolay artmaz."

Mustafa söz aldı. "Tekelci kapitalistlerle orta kapitalistleri birbirinden ayırmamız lazım," dedi.

İşçilerden biri elini kaldırdı. "Her ikisi de kapitalist. Bizim açımızdan ne farkı var ki bunun?"

Hakkı Mustafa'ya döndü. "Açıklar mısın?" diye sordu.

"Olur," dedi Mustafa. "Tekelci kapitalistler piyasaya hakimdir. Bu işyerlerinde çalışan işçiler ücretlerini artırdılar mı patronun karı azalmaz. Çoğu defa toplu sözleşmeden çok önce kendi malına zam yapmıştır bile.Yapmadıysa da sözleşmeden sonra yapar. Ama orta burjuva veya orta kapitalist dediklerimiz genellikle tekelci kapitalistlerin fabrikalarına mal satar. Mesela Tofaş fabrikası tekel. Ama Tofaş'a kapı kilidi yapan 100 kişilik bir fabrikanın sahibi orta burjuva."

Hakkı devam etti. "Mustafa'nın anlattığı nedenlerden dolayı da bir usta işçi tekelci bir fabrikada 150 lira yevmiye alırsa, orta burjuvaların işletmesinde 100 lira ancak alır."

Hasan Dayı elini kaldırdı. "Hakkı oğlum, ben bu işin sebebini anlayamadım," dedi. "Geçen akşam bizde konuşurken dediklerini hatırlarsın. Dedin ki, bizim işgücümüz pazarda satılan başka mallar gibidir. Önce kafamız yatmadı. Sonra anlatıp yatırdın. Dedin ki, bir malın değeri o malı üretmek ve yeniden üretmek için gerekli toplumsal emek miktarıyla ölçülür. Yine anlamadık. Anlattın. Hem öyle anlattın ki nerdeyse ezberledik. Diyelim ben birinci sınıf tornacıyım. İşgücümü satıyorum. Karşılığında ücret alıyorum. İşgücüm aynı. Ama aynı malımı ayrı ayrı fabrikalarda sattım mı ayrı ücret alıyorum. Bir de bunu açıkla hele."

Hakkı, "Hasan Dayı," dedi. "Bu mevsimde en çok hangi meyva var?"

"Elma."

"Her tarafta elma fiyatları aynı mı?"

"Öyle olur mu yavrum. Aynı manavda bile üç dört çeşit elma var. Herbirinin tadı ayrı, görünüşü ayrı. Fiyatı da ayrı tabii."

"Peki bir de şöyle düşünelim. İki sandık elma düşün. Aynı ağaçtan toplanmış olsun. Aynı kalitede olsun Bunların

fiyatı her tarafta aynı mı?"

Hasan Dayı düşündü.

"Oğlum bu işlere pek aklım ermez ama bana şöyle gelir. Belli kalitede elmanın asgari bir fiyatı olur. Diyelim 5 lira. Halden bütün manavlar bu fiyata alır. Ama bir manav 7 liradan satar, bir manav 10 liradan. Semtine göre değişir."

"Yani Dayı," dedi Hakkı, "Şişli'de bu elma 10 liradan satılır, bizim mahallede 7 liradan. Aynı elma ama fiyatları farklı olur." Salondan "Doğru" lafları yükseldi.

Hakkı işin ucunu bırakmadı.

"Niçin?" diye sordu.

İşçilerden biri elini kaldırdı. "Başka nasıl olsun ki," dedi. "Benim aylığım 1500 lira temiz para. Şişli'de patronlar oturur. Herbirinin aylığı en azından 150 bin lira. Ben 1500 lirayla kira mı ödeyeyim, karnımı mı doyurayım, ayakkabı mı alayım, yoksa kilosuna 7 lira verip elma mı alayım. Ben elmaya 7 lira sayarken düşünürüm. Üç ekmek mi alayım, bir kilo elma mı alayım diye. Patronlar öyle mi?"

Hakkı söz aldı. "İsterseniz bu örneği biraz kenara koyalım," dedi. "Biz işçiler geçimimizi nasıl sağlarız? Ne dersiniz?"

İşçilerden ses çıkmadı. Hakkı, "Gereksiz bir soru gibi gibi geldi, değil mi?" dedi. "Öyle değil esasında. Patron bize neyin karşılığı ücret öder?"

İşçilerden biri, "8 saat onun için çalışırız." dedi, "Ücretimiz bunun karşılığı."

Hakkı, "Biz patrona 8 saatlik işgücü satarız. Bunun fiyatına da ücret deniyor. Yani bizim 8 saatlik işgücümüzün bu açıdan elmadan farkı var mı?"

"Yok," dedi Mustafa. "Hem elma, hem bizim işgücümüz piyasada satılıyor."

"O zaman," dedi Hakkı, "Bizim ücretlerimizin niçin farklı olduğunu anlatın bakalım."

Mustafa elini kaldırdı. "Nasıl elmadan elmaya fark varsa, işgücünden işgücüne de fark olur," dedi. "Çırağın 8 saat-

lik işgücü ile Hasan Dayı'nın 8 saatlik işgücü aynı değil. Onun için de çırağın ücretiyle Hasan Dayının ücreti farklı olacak. Şimdi gelelim esas meseleye. Eğer Hasan Dayı bizim civata fabrikasında çalışacağına bir petrol rafinerisinde çalışsa, aynı ücreti mi alır?"

"Hayır," dedi Hakkı. "İki mislinden fazlasını alır."

"O zaman," dedi Mustafa, "bizim Hasan Dayı 7 liralık elmalardan. Aynı ağaçtan toplanan diğer bir elma Şişli'de 10 liraya satılırken, bizim Dayı 7 liraya gitmiş."

Salonda gülüşmeler oldu.

Hakkı devam etti. "Aynı vasıfta işgücü iki ayrı fabrikada patrona ayrı ayrı kar bırakır. Petrol rafinerisinde çalışan adam daha yüksek ücret alır, ama civata fabrikasındaki işçiden kat kat fazla sömürülür. Ben burda günde 100 lira alır, patrona 400 lira kazandırırsam, petrol rafinerisinde 200 lira alırım ama patronuma orda 2000 lira kazandırırım. Aynı adamın farklı işyerlerinde farklı ücret almasının nedeni bu."

Hasan Dayı, "Sağol oğlum," dedi, "Peki, sosyalizmde de bu iş böyle mi olacak? Bir de onu de bakalım."

Hakkı işçilere döndü. "Sosyalizmde söz sahibi emekçilerdir," dedi. "Diyelim sosyalizmi kurduk. Ücretler nasıl olsun?"

Ortalardan genç ten bir işçi söz aldı. "Ücretler işçinin ustalığına ve işin tehlikesine göre değişmeli."

"Tamam," dedi Hakkı. "Sosyalizmde de bu olacak zaten."

Sonra konuyu değiştirdi.

"Sendikayı akıl etmeden önce paçanızı nasıl kurtarmaya çalışırdınız? Daha doğrusu, ağaca çıkmaya niye karar verdiniz? Bir anlatın bakalım," dedi.

Orta yaşlı bir işçi söz aldı.

"Ben," dedi, "bu sendikaya uzun süre karşı çıktım. Patron hemşehrim olur. Bu işe girmeden önce aylar boyu aç gezdim. Bir gün bizim ustaardan birine rastladım. O da hemşehri. Beni fabrikaya soktu. Asgari ücretten. Ama o gün ac-

gari ücretin yarısını bile verse ben razıydım. Öyle yılmıştım. Neyse, çalışmaya başladık. Ev tuttuk. Ev dersek öyle bir şey sanmayın. Altına kafamızı sokacak bir dam. Çoluğu çocuğu köyden getirttik. Bir zaman geçti. Asgari ücret yetmemeye başladı. O aralar esasında sizin bu sendika işini seziyordum. Ama kızıyordum haa size. Yediğiniz ekmeğe nankörlük etmeyin diyordum. Bu sefer para yetmeyince fazla mesaiye başladım. Çalış babam çalış. Vallahi allah inandırsın, akşam yemekten sonra oturamaz oldum. Masaya sızıyordum. Dost ahbap ziyaretiymiş. Hiç gözüm görmüyordu. Karıyla kaç defa kavga ettik."

Gülüşmeler oldu. Konuşan, "Gülmeyin be," dedi, "anam ağladı kaç hafta." Mustafa takıldı. "Müstahaktır sana kerata," dedi. "Az mı korkuttun bizi. Espiyonculuk edeceksin diye içimiz gidiyordu."

Konuşan da güldü. "Mustafa Abi be," dedi, "doğrusunu istersen sizi espiyonlamak aklımdan da geçmedi değil. Parasızlık insana neler yaptırmaz ki. Sonra vazgeçtim. Hem helal süt emmişiz, hem de espiyonlarsam o emdiğim helal sütleri burnumdan getirirsiniz herhal diye korktum. Daha doğrusu anamın sütlerine acıdım."

Etraftan gülerek laf atanlar oldu. "Devam et, devam et" dediler. "Nerde kalmıştık?" dedi konuşan. "Fazla mesaiyi anlatıyordum. Lan baktık eriyip gidiyoruz. N'oluyorsun diyen de yok. Vallahi iki ayda bir yıl ihtiyarladım. Baktım iş olacak gibi değil. Bu defa vurduk işi kumara. Karının bileziklerini, çocukların altınlarını da kumarda yedik. Ama vallahi zevk aldığımdan oynamadım. Lan, diyordum. Bu ayki kirayı çıkarayım, bir daha tövbe. Bir bakıyordum bir bilezik daha gitmiş. Bizim karı az mı dayak yedi benden. Bilezikleri saklar. Döver bulurdum. Spor toto oynadım. Her milli piyangoda bilet aldım. Yok oğlu yok. Bir amorti çıkıyor. Zevkleniyorsun. Daha da yükleniyorsun. Aldığının kat kat fazlasını veriyorsun. İşte o aralar Mustafa Abi sağolsun yardımıma koştu."

Mustafa lafa karıştı, "Filmin o kısmını makasla, be," dedi. "Millete ne ondan."

Konuşan diretti. "Gözümü açtın be Abi," dedi, "Dünyamı değiştirdin. O yaptığını anlatmayacağım da neyi anlatacağım."

Biraz durdu, düşündü.

"İki buçuk ay kadar önce bizim peder vefat etti," dedi.

"Başın sağolsun," lafları yükseldi.

"Siz de sağolun," dedi konuşan. "Akşam işten çıktım ki peder sizlere ömür. Çoluk çocuk ağlar durur. Komşular eve üşüşmüş. Şaşırdım kaldım. Şöyle bir kendimi toparladım. Yapılacak bir sürü iş var. Cepte de para yok. Vallahi parasızlık o an öyle bir koydu ki, sorma gitsin. Kimden medet umarsın? Koştuk fabrikaya. Patron hemşehri ya. Bir ümit o. Vallahi beş kuruş para vermedi. Sözde o gün senetleri ödemiş de kasada kuruş para yokmuş. Gelecek hafta avans verebilirmiş. Hani borç da istemiyorum. Çalıştığım günlerin parasını istiyorum. Vermedi. Güvendiğim dağlara kar yağdı derler ya. Daha kötüsü oldu. Bir kova kaynar suyu başımdan aşağıya boca ettiler. Herifi boğasın geldi."

Gençten biri laf attı "İyi ki vermemiş bizim patron," dedi. "Yoksa adamı iyiden ağa belleyecektin. Aptallık etmiş. Ben patron olsaydım verirdim."

Öbürü devam etti. "O hınçla dışarı fırlamıştım ki Mustafa Abi yakaladı. Derdimi sordu."

Mustafa lafı kesti. "Kendinde değildin," dedi. "Deli gibi bağırıp çağırıyordun."

"Ondan sonra," dedi anlatan, "derdimi söyledim. Mustafa Abi beni yandaki kahveye oturttu. Bekle dedi. Onbeş dakika sonra bin lira getirdi. Siz düşünün benim halimi. Adamın biri getiriyor, bin lira veriyor. Akrabam değil. Hemşehrim değil. İşte Mustafa Abinin o hareketi beni aydı. Sonra dertleştik. Bana sınıf mücadelesini anlattı. Kime güvenmemiz gerektiğini anlattı. O zaman yaptıklarım kafama dank etti. Neyi anladım biliyor musunuz? Ben o güne kadar hep

kendi paçamı kurtarmaya çalışmışım. Başka arkadaşların kafalarına basa basa kendimi kurtarmaya çalışmışım. İşçilikten kurtulmaya çabalamışım. Bu zaman içinde anladım ki kurtuluşumuz işçilikten ayrılmakta değil, işçi sınıfı olarak düzeni değiştirmekte. Kendime dükkan satın alma hayali yerine emeğin en değerli şey olduğu yeni bir düzen kurmak gerekir diye düşündüm."

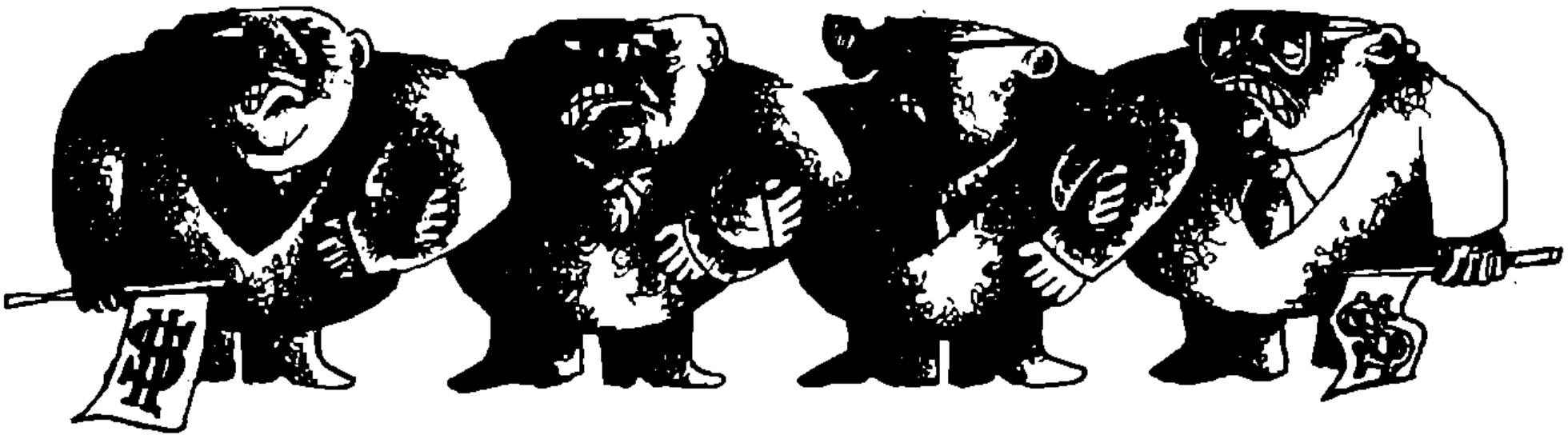
"Çok doğru anlattın arkadaş," dedi Hakkı. "Bir laf vardır. Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber, ya hiç birimiz" diye. Biz sayıdan çoğunluktayız. Ama birlik değiliz. Tutkun değiliz. Sömürücü sınıflar bizi her fırsatta bölmeye çalışıyor. Sömürücü sınıflar örgütlü. Kendi aralarında kavga ederler, ama emekçilere karşı birlik olurlar. Kendileri birlik olurken bizim aramızdaki sürtüşmeleri körüklerler. Hele bizim sınıf bilincimiz yoksa birlik olmak için de çalışmayız. Kurtuluşu hemşehrilikte, milli piyangoda ararız. Kendi sınıfımıza bel bağlamayınca kolayca birbirimize düşeriz. Bütün bunlardan ise sömürücü sınıflar yararlanır."

Mustafa elini kaldırdı.

"Bu işlerin farkına varmadan, birlik olmadan önce arkadaşlar arasındaki çekişmeler bütün günümüzü alıyordu. Yemekhanede iyi yerde oturanla kötü yerde oturandan tut, bir yük kaldırırken kaytaranla kaytarmayana kadar bir sürü işçi birbirine kızardı. Hatta önce işe girmek için, sonra usta olmak, ustabaşı olmak için işçiler birbirleriyle rekabet ederlerdi. Yani hedef sapardı. Asıl hedef sömürücü sınıflar ve emperyalizmken, bir bakardık biz birbirimizi vuruyoruz. Ama bir kere hedefi öğrendik mi, bu tür çekişmelerin üzerine gitmeyiz. Bu çekişmeleri önemsemeyiz. Çünkü asıl önemli olan şey oligarşiye ve emperyalizme karşı verilen mücadeledir. Bizim kendi aramızdaki çekişmeler sınıf bilincimiz geliştikçe ortadan kalkacaktır."

Hakkı söz aldı.

"İşçi arkadaşların çoğu bu sömürü düzeninin sonuçlarına karşı. Mesela yoksulluk, pahalılık, doktorsuzluk, okula

HAKİM SINIFLAR KENDİ ARALARINDA KAVGA EDERLER AMA, EMEKÇİLERE KARŞI ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA BİRLİK OLURLAR.

gidememek, gecekondularda oturmak, iyi beslenememek, iş kazaları. Daha da say sayabildiğin kadar. Bütün bu dertler bu düzenin sonucu. Bundan da tüm emekçiler şikayetçi. Ama gerçek kurtuluş yolunu bilmediklerinden sahte ve yalan çözüm yollarına umut bağlıyorlar. Bunun da nedeni sömürücü hakim azınlığın yani egemen sınıfların küçükten beri beynimizi yıkaması, bizi bencil birer insan gibi hareket etmeye alıştırması. Böylece de kafamıza sahte umutlar, hayaller koyuyorlar. Yani dünyaya işçi sınıfının dünya görüşüyle bakmayan bir sürü işçi var. Bir çok işçi arkadaş bu burjuva yani patron düzeninin pisliklerini taşıyor. O zaman da tek tek işçilerin mücadelesi bu pisliklerden çok etkileniyor. Ama bir sınıf olarak mücadele etmeye başladık mı, bu pislikler zaman içinde temizleniyor. Mustafa arkadaşın anlattığı gibi, sınıf mücadelesi olmadı mı tek tek işçiler arasındaki çelişkiler ve çekişmeler öne çıkar. Az ücret alanla çok ücret alan, kıdemliyle yeni giren, vasıflıyla vasıfsız işçiler arasındaki çelişkiler önemli olur. Ama sınıf mücadelesi bir kez başladı mı bir taraftan bu çekişmeler ikinci plana itilir, bir taraftan da işçi arkadaşlar burjuva pisliklerinden kurtulmaya başlarlar."

Ortalardan yaşlıca biri elini kaldırdı.

"Benim üniversitede okuyan bir yeğen var," dedi. "Babayiğit bir çocuk. İyice de solcu. Mücadelecidir. Geçen akşam uğradı. Bizim sendikaları tenkit etti. Anlattıklarında haksız da değil. Sen ne dersin?"

Hakkı durdu. "Ben öğrenciyken bu sendika işlerini hiç bilmezdim." dedi. "S nin yeğenin ilgilenmesi çok iyi. Ama ona söyle de daha çok ilgilensin. Kitle mücadelesine daha fazla katılsın. Gelsin konuşalım. Eleştirdikleri şeylerden bir çoğu allah bilir doğrudur. Ama iş böyle olunca sendikaları silip atmak yerine devrimci sendikacılık yapmak lazım. Sosyalistler en geniş emekçi kitlelerini örgütlemeli. Örgütlenecek yerler de sendikalar, dernekler. Sosyalistler halkın içinde olmalı, hayatın içinde olmalı. Bize yardımcı olsun. Biz

BU ADAMLAR BİR ARAYA GELİPTE BİRLEŞİRLERSE HAK HUKUK DİYE AYAKLANIRLARSA VAY! GELDİ BAŞIMIZA
BUNUN ÖNÜNE GEÇMEK İÇİN EN İYİ YOL BİRBİRİNE DÜŞÜRMEK, ARALARINA GİRMEK BÖLÜP PARÇALAMAK LAZIM
①

NASIL OLACAK BU İŞ
SİZ BİŞİ BANA BIRAKIN EFENDİM
②

③
BAK AHMET BAŞKA
SEVDİĞİN BİRİNİZİ ÇALIŞMAZ.
HEPİNİZİ SEVERİM SİZLERİNİ DE
BİRBİRİNİZİ SEVMENİZİ, BÜYÜK-
LERİNİZİ SAYMANIZI İSTERİM...
④
BU FABRİKADA ÇALIŞAN
KAZANIR. BU FABRİKA BİZİMİZİN V.S.V.S
BİRİ KAVGA KESİM. SENİN İÇİN ELVERİŞSİZ
İŞTİ ŞEYLER GELMİYOR. ARKADAŞLARIN
GÖZ O AYRIMSIZ KÜRTLE BİR ARADA
ÇALIŞMAYIZ DEDİLER, BİR DE
ALEVİYMİŞSİN GALİBA...
DİKKATLİ OL AHMET,
HABERİN OLSUN
DEDİM
⑤
KIN YOK
HEÇ
NEM NEM
⑥
.....
AZ SİNİRLİ AHMET
BOŞVERDİDİ, DİKKATLİ OL ÖĞLUM
O ÖĞLUN SENİN İÇİN HİÇ DE
İYİ ŞEYLER SÖYLEMİYOR V.S...V.S.
SENİN BİR MAYDANOZUN KALDI
HİÇ DE AKIL FİKİR OLMALIKSIN
SEN FABRİKADAN.
ATILMANI İSTEDİ
/ EDEPSİZ
⑦
*İYİ SİNİRLİ OLMAYAN
ÖĞRENCİ ÖĞLÜMÜZÜN
BİZİMİZİN
GALİBİ ÇALIŞ, MİLLİLİK
VE ÜLKÜCÜLÜK ŞEKİL-
TARİHİNİ YAPMALARIN
DİĞİ SANMIN.
BÖLÜM - PARÇALAMA
MANEVRASIDIR
BRAVO
DOSTUM
/

ona yardımcı olalım. Buralardaki mücadele ne kadar doğru verilirse kurtuluşumuz o kadar çabuk ve kolay olur. İşçilerin büyük bir çoğunluğu sınıf mücadelesine ekonomik mücadeleyle girer. Patronun gerçek yüzünü, emekçilerin gerçek dostlarının kimler olduğunu bu mücadelede öğrenmeye başlar. Sınıf mücadelesinin bu yönleri olmaksızın geniş kitlelerin katıldığı güçlü bir politik mücadele yaratmak daha da zorlaşır. Sendikacılığı yanlış amaçlar için kullandın mı devrimci harekete zarar verir. Ama yapılacak iş sendikacılığı kenara koymak değil, bugün uygulanan kötü sendikacılık yerine devrimci sendikacılığı geçirmek. Eğer kitlelerin bu mücadelesine devrimciler öncülük etmezse, bilinçsiz işçiler kendi patronuyla oligarşi arasında bağ kuramaz. Ekmek mücadelesiyle iktidar mücadelesinin nasıl içiçe olduğunu anlayamaz."

Hasan Dayı elini kaldırıp söz aldı.

"Bu son söylediğin çok doğru," dedi. "Kaç yıllık işçiyim. Uzun süre hep sadece kendi patronuma kızdım. Bir sürü iş değiştirdim. Bir patronla kavga eder, başkasının yanına girerdim. Yıllar boyu patronların sınıf olduğunu anlayamadım. Devleti, kanunları, polisi hep tarafsız sandım. Bu ekmek mücadelesine girince gördüm ki işler sandığım gibi değil. Daha doğrusu öyle olmadığını gösterdiler. Benim karşımda tek bir patron yokmuş. Patronlar sınıfı varmış."

Bu ara sendikanın bir görevlisi çay dolu bir tepsiyle salona girdi. Çayın geldiğini gören elini sigara paketine attı. Hakkı. "Beş on dakika ara verelim," dedi.

Çaylar bittiğinde Hakkı ayağa kalktı. Onun kalktığını gören işçiler sigaraları söndürdüler.

Hakkı. "Epey konuştuk," dedi. "Şimdi de biraz ben sorayım siz cevap verin. Bu düzen kimin düzeni? İktidarda kimler var?"

Mustafa cevap verdi. "Bu düzende, emperyalistlerle bütünleşmiş yerli tekelci kapitalistler ve onlarla işbirliği halinde olan tefeci, toptancı tüccar ve toprak ağalarının en kodamanlarından meydan gelen sömürücü bir azınlık iktidarda-

dır. Bunlara kısaca oligarşi de diyebiliriz. Bu düzen onların düzeni."

"Bizim mücadelemizin amacı ne?"

"Bizim mücadelemizin amacı emeğiyle çalışanların rahat ve özgürce yaşayacakları bir düzen kurmak."

"Sadece işçi sınıfı mı bu yeni düzene taraftar?"

"Hayır, İşçi sınıfının yanı sıra topraksız ve az topraklı yoksul köylüler, küçük esnaf, zanaatkarlar ve memurlar, köylerdeki küçük toprak sahipleri de düzenin değişmesinden yana."

"Peki, bu düzeni kurmak için ne gerekli?"

"Emekçiler iktidara gelmeden bu düzen kurulamaz."

"Emekçilerin iktidara gelmesi mücadelesine hangi mücadele diyoruz?"

"Politik mücadelee"

"Fabrikalar patronlarınken, oligarşik diktatörlük varken ücretlerimizi artırma mücadelesi hangi mücadele?"

"Ekonomik mücadele."

"Peki, demokratik mücadele ne oluyor?"

"Oligarşik diktatörlüğü geriletme mücadelesi. Yani kanunlar bir sistem olarak sömürücü hakim azınlığın. Ama biz lehimize bazı kanunlar çıkarttırıyoruz. Oligarşik diktatörlüğe son verme mücadelesi ise politik mücadele."

Bu sırada işçilerden biri elini kaldırdı.

"Referandum kanununun çıkarılması için veya çalışma sürelerinin kısaltılması için verilen mücadele politik mücadele değil mi?"

"Değil," dedi Hakkı.

"Niye değil? Politikayla uğraşıyoruz ya."

"Demokratik mücadele verirken de politikayla uyraşırız. Politik mücadele iktidar mücadelesidir. Halbuki senin saydığın hakları alsak bile iktidarda sömürücü bir azınlık olacak. Demokratik mücadelede yeni bir siper kazanacağız. Bu yeni siperin kazanılması savaşın kaderini de yani politik mücadelenin akışını da etkileyecek tabii."

Mustafa lafa karıştı. "Hakkı abi," dedi, "işçi sınıfının farklı mücadele alanlarını anlatırsan sanırım mesele daha açılır."

Hakkı, "Olur," dedi. "İşçi sınıfının üç ayrı mücadele alanı var. Ekonomik–demokratik mücadele, ideolojik mücadele ve politik mücadele. Bunlar birbirlerinden ayrı şeyler değil. Birinin gelişmesi diğerini de etkiler ve geliştirir. Ama bütün bu mücadele biçimleri politik mücadele biçimine tabi kılınmalıdır. İşçi sınıfının doğru mücadele anlayışı bu temel ilkenin geçerliliğine yani politik mücadelenin belirleyici olduğu gerçeğine bağlıdır. Demokratik mücadeleyi şöyle de düşünmek mümkün. İktidarda demin sözünü ettiğimiz sömürücü hakim azınlık var. Ama bunlar da istedikleri gibi at oynatamıyor. Niçin? Çünkü adamlar da hesaplı oynamak zorunda. Attıkları her adımın maliyetini, karını ve zararını hesaba katıyorlar. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin baskısı karşısında belli haklar vermek zorunda kalıyorlar. Mesela haftalık çalışma süresi bugün 48 saat. Patronlar bizi 75 saat çalıştırıp aynı parayı ödemek istemezler mi? Tabii ki isterler. Ama diğer ülkelerdeki çalışma süreleri, bunları bilen işçilerin istekleri ve mücadeleleri karşısında 48 saati hatta 45 saati kabul ediyorlar. Mesela bugün kanunen işçi fazla mesaiye zorlanamaz. Zorlanıyor, o ayrı hikaye. Ama patronlar bu kanunu değiştirmek isterler. Değiştirmiyorlarsa güçlerinin yetmediğindendir. Başka bir konu da sendika aidatlarının kesilmesi. Türkiye'de bir fabrikada işçileri üye yapan sendikanın aidatlarını patron işçilerden kesip sendikaya ödemek zorunda. Yani sendikacı elinde makbuz tek tek işçilerin arkasından dolaşmıyor. Patronlar bugün sendikaları zayıflatmak için bu aidat kesme işini ortadan kaldırmak istiyorlar. Bunlara karşı mücadele etmek, yeni mevziler kazanmaya çalışmak hep demokratik mücadele, yani demokratik mücadele, oligarşik diktatörlüğün olduğu bu düzende yeni haklar ve özgürlükler koparmak ve kopardıklarımızı korumak mücadelesi."

"Yani anti–faşist mücadeleyi de içeriyor," diye Mustafa ekledi.

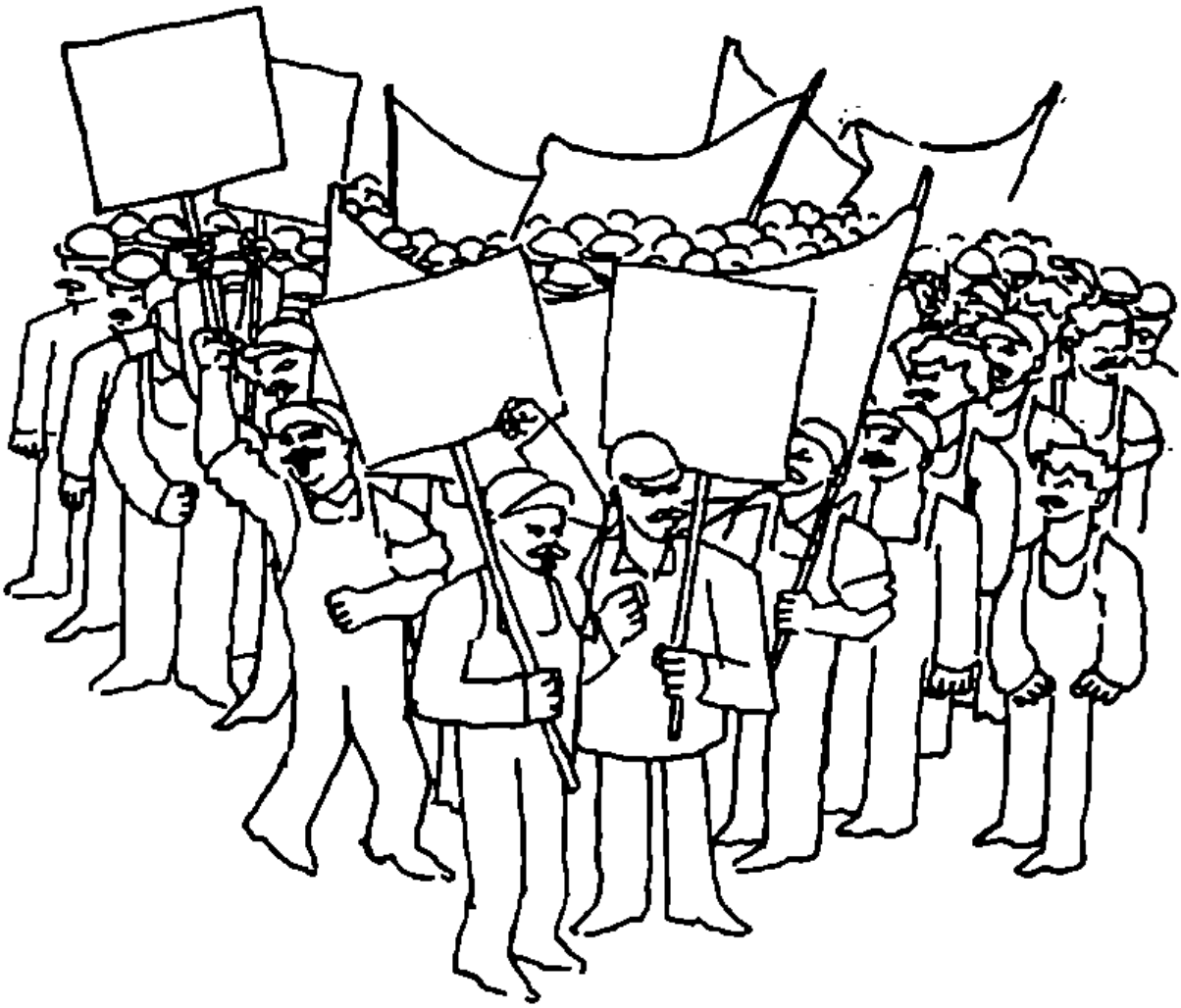
"Evet," dedi Hakkı. "Faşizme karşı mücadelede işçi sınıfına büyük iş düşüyor. Faşizme karşı demokratik mücadele de vermek gerek. Emekçi sınıflar içinde en örgütlü, en bilinçli sınıf, gelecekteki yeni dünyayı kuracak olan sınıf işçi sınıfı. İktidardaki sömürücü hakim azınlığa karşı en geniş anti–faşist cephede tüm emekçileri toplamalıyız."

Mustafa, "Sendikaların ve diğer demokratik örgütlerin ekonomik demokratik mücadeledeki yeri ne?" diye sordu.

Hakkı cevap verdi. "Sendikalar, dernekler, meslek örgütleri, ekonomik demokratik mücadelenin araçlarıdır. Diğer bir deyişle, örgütlenmeksizin ekonomik ve demokratik mücadele yürütülemez. İşte, sendikalar, meslek örgütleri ve dernekler, örgütlü ekonomik demokratik mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülmesinde kullanılabilecek araçlardır. Ancak daha önce söylediğim gibi tüm mücadele biçimleri, politik mücadeleye bağımlı kılınmalıdır. Bu da bu örgütlerin doğru politik görüşler doğrultusunda yönlendirilmesine bağlıdır. Demokratik kitle örgütleri çerçevesinde yürütülen ekonomik demokratik mücadelenin doğru hedeflere yönelmesi, bu örgütlerin devrimciler tarafından yönlendirilmesiyle mümkündür. Fakat demokratik örgütlerin, devrimciler tarafından yönlendirilmesi gereği, bu örgütlerin siyasi örgüt işlevlerini yerine getirmesi şeklinde anlaşılmamalıdır. Aslında ekonomik, demokratik, ideolojik ve politik mücadelenin doğru hedeflere yönelmesi ve bütünlüğünün sağlanması, işçi sınıfının devrimci siyasi örgütünün öncülüğünde oluşturulabilir."

"Yani nasıl" diye sordu birisi, "ülkemizde demokrasi yok diyoruz, ama niye yok bunu açalım."

"Tabii" dedi Hakkı. "Bu konuları iyi kavramak gerek. Ülkemizde batı ülkelerinde olduğu gibi bir burjuva demokrasisi yok. Aslında her sınıflı toplumda demokrasi egemen

«ANCAK DAHA ÖNCE SÖYLEDİĞİM GİBİ TÜM MÜCADELE BİÇİMLERİ POLİTİK MÜCADELEYE BAĞIMLI KILINMALIDIR. BU DA KİTLE ÖRGÜTLERİNİN DOĞRU POLİTİK GÖRÜŞLER DOĞRULTUSUNDA YÖNLENDİRİLMESİNE BAĞLIDIR.»

sınıfın emekçi sınıflar üzerindeki diktatörlüğüdür. Ancak batı ülkelerinde, işçi sınıfının geçen yüzyıldan beri elde ettiği ve koruduğu bazı demokratik haklar vardır. Ülkemizde ise kapitalizm çarpık ve emperyalizme bağımlı bir şekilde gelişmiştir. Türkiye'deki tekelci burjuvazi emperyalistlerin uzantısı olduğu oranda güçlüdür. Egemenliğini tek başına sürdürecek kadar güçlü olmadığı için ülkedeki büyük tüccar ve toprak ağaları ile zorunlu bir ittifak içindedir. Yani aslında güçsüz olduğu için burjuvazinin kendi gücüyle geliştiği ve işçi sınıfının mücadelesinin güçlü olduğu ülkelerde olduğu gibi burjuva demokratik hak ve özgürlükler yoktur. Bu nedenle ülkemizde yönetimin biçimi sömürge tipi demokrasidir. İstersen buna sömürge tipi faşizm de diyebiliriz. Yani emekçiler üzerinde baskı ve terör esastır. Ancak bir takım nisbi hak ve özgürlükler de vardır. Bu ikisi birlikte vardır. Ama tekrar edelim asıl olan baskı ve terör unsurudur. Bu nisbi hak ve özgürlükler bütünüyle kaldırıldığı zaman ise buna açık faşizm deriz. Demokratik mücadele, geri bıraktırılmış ülkelerde bu nisbi hak ve özgürlüklerin genişletilmesi yolunda verilen mücadeledir. Fakat demokratik hakları genişletme mücadelesi hiç bir zaman demokrasiyi yerleştirmek için tek başına yeterli değildir. Demokrasi ancak anti-emperyalist, anti-oligarşik devrim mücadelesi sonucunda gerçekleştirilebilir."

Aynı işçi sordu, "Peki, özgürlükler ne ile sınırlıdır?"

Hakkı devam etti, "Bu düzende hak ve özgürlükler ekonomik ve siyasi güce bağlıdır. Gücün yoksa özgürlüğün yoktur. Mesela basın özgürlüğü. Kimin için diye soralım? Cevap sömürücü hakim azınlık için olur. Basın özgürlüğü yalnız egemen güçlerin görüşlerinin serbestçe yayılmasıyla sınırlıdır. Yani,onların menfaatlerini koruyan gazeteler dergiler açıkça kolayca satılır. Ama emekçi halkın menfaatlerini savunan yayın organları üzerinde alabildiğine baskı uygulanır. Örgütlenme özgürlüğüne gelince, onun da her türlüsü yine oligarşi için sözkonusudur.

Sen hiç Amerikalıları savundu diye birinin karakola

çekildiğini, dövüldüğünü, ceza yediğini gördün mü? Ama sosyalist ülkeleri övmeye kalksan hemen komünizm propagandası yaptı diye yakana yapışırlar. Seçim konuşmalarında patron sınıfını, toprak ağalarını, emperyalistleri savunanlara ceza falan verilmez. Ama emekçi halkın iktidarını savundun mu yakana yine yapışırlar. Bütün bunların adına da demokrasi denir. Herkes demokrasiyi savunur. Ama farklı farklı demokrasileri. Onun için her demokrasi lafı edene sormalı. Arkadaş, sen hangi sınıfın demokrasisini savunuyorsun? diye. Sömürücü hakim azınlık için özgürlük ve demokrasi büyük emekçi kitleler için alabildiğine baskı, zulüm ve sömürü demektir. Yani faşizm.

İşçilerden biri söz aldı. "Ekonomik mücadeleyi, demokratik mücadeleyi ve politik mücadeleyi anladık. Peki, ideoloji ne demek?"

"İdeoloji, dünya görüşü demek," dedi Hakkı.

"Peki, o zaman ideolojik mücadele dediğin şeyle kastettiğin ne?"

Hakkı, "İstersen baştan başlayalım," dedi. Adım adım ilerleyelim. Sen işçi sınıfının menaatlerini koruyan patrona rastladın mı?"

"Yok yahu. Patron dediğin işçi sömürerek yaşar. İşçi sömüren birinin de işçi sınıfını koruyacağını nasıl söyleriz."

"Peki, patron sınıfının menfaatlerini koruyan işçi olur mu?"

"Öylesi olur işte."

"Peki, niçin işçi sınıfının menfaalerini koruyan patron olmuyor da, patron sınıfının menfaatlerini koruyan işçiler oluyor? Yani daha Türkçesi, niçin bazı işçiler kendi sınıf menfaatlerinin farkında değil?"

"Kendi dertlerinin dermanının nerde olduğunu bilmiyorlar da ondan. Daha doğrusu hastalığın acılarını çekiyorlar, ama hasta olduklarının farkında değiller. Veya hastalıklarını yanlış tahmin ediyorlar."

"Doğru dedin. Üç çocuktan ancak birinin ölmeyip

yaşayabildiği bir köyde büyüyen için çocukların ölmesi doğaldır. Tanrı buyruğudur. Kaderdir yani. Eğer işçinin de ufaktan beri beyni yıkanmışsa, kolay kolay bazı şeylere kafası yatmayabilir. Yani eğer işçi yoksulluğuna kader gibi bakarsa, o zaman yoksulluktan kurtulmak için mücadele etmez. Bir insan hastalığının nedenlerini bilmezse, onun nasıl tedavi edileceğini de kestiremez.

Söylenenler işçinin aklına yatmıştı.

"Haklısın. Bir insanın yeni bir şeyler isteyebilmesi için yeni bir şeylerin varlığından haberdar olması gerek," dedi.

Hakkı, "İşte işçi sınıfının dünya görüşü de burada işin içine giriyor. Biz diyoruz ki, dünya değiştirilebilir. Yani biz örgütlenip birlik olunca, işçi sınıfının dünya görüşü doğrultusund amücadele edince dünyayı değiştirebiliriz. Sömürünün olmadığı insanca bir düzen yaratabiliriz. Çünkü biz biliyoruz ki, bu sömürü ve sömürünün ürünü olan yoksulluk kader değildir. Tepemizde bizi sömüren küçük bir azınlığın baskı ve zulmünün sonucudur. Ama bütün bunları bilmedik mi, yoksulluğa son vermek için neyle mücadele edeceğiz? Neyi. kimi hedef seçeceğiz? İşte işçi sınıfının dünya görüşü veya işçi sınıfının ideolojisi bize bu soruların cevabını verir."

"Peki, işçi sınıfının dünya görüşünün yanı sıra patron sınıfının da dünya görüşü olsa gerek, değil mi?"

"Doğru. Biz nasıl işçi arkadaşların işçi sınıfının dünya görüşüne sahip olmalarını istersek, patron sınıfı da işçi arkadaşlara patron sınıfının dünya görüşünü aşılamaya çalışır. İşçi sınıfının dünya görüşü işçi sınıfının ve tüm emekçi sınıfların çıkarlarını yansıtır. Patron sınıfının dünya görüşü de tüm sömürücü sınıfların çıkarlarını gizlemeye yöneliktir.

"Bunun bizim günlük mücadelemizle ilişkisi ne?"

"Biz dünyaya sınıflar açısından bakarız. Yani her olay bizce çeşitli sınıflar arasındaki ilişkilerin bir sonucudur. Diyelim patrona karşı fabrikada bir mücadeleye giriyoruz. Kime güveneceğiz? İşçi sınıfının dünya görüşüyle donanmış bilinçli, devrimci işçilere mi; yoksa egemen sınıfların dün-

ya görüşünün etkisinde kalarak, işçi arkadaşlarını satan veya satılmışlıkta daha ileri gidip, yakasına İt rozeti takarak devrimci işçilere saldıran hainlere mi? Bir insan dünyaya ne kadar işçi sınıfının dünya görüşüyle bakarsa, işçilerin ve diğer emekçi sınıfların çıkarlarını o denli bilinçli savunur. İdeolojik mücadele dediğimiz şey de burjuva düşüncesinin kafalarımızdaki kalıntılarını temizlemek için verdiğimiz mücadeledir. Bu düzeni değiştireceklerini söyleyip, işçi sınıfının mücadelesini bilerek veya bilmeyerek baltalayanlara karşı mücadele de ideolojik mücadeleye girer."

"Peki, burjuva dünya görüşü işçi arkadaşların kafalarına nasıl sokuluyor?"

"Bugün fabrikalara ve topraklara kimler sahipse, kültür ve haberleşme araçlarına da onlar sahiptir. Yani radyo, televizyon, gazeteler hep onların dünya görüşünü yaymaya çalışır. Yani beynimize burjuva dünya görüşü taa ufaktan beri yerleştirilir. Mesela gazetelerdeki elbise ilanlarını düşün. Bilmem ne marka elbise giyersen farkedilirmişsin. Yani farkedilmek isteyenlerin iyi giyinmesi gerek. Sen hiç radyoda veya televizyonda grevde iyi direten, iyi direniş yapan işçilerin lehinde tek bir laf duydun mu?"

"Yok yahu. Radyoda ve televizyonda sınıf lafı bile edilmiyor. Uzay Yolu'ndan Kolombo'ya, Tatlı Cadı'ya, Kadın Polis'e, reklamlara kadar her şey dediğin gibi bizi uyutmak için. Futbolla filan da uğraşacağız da, sınıf mücadelesi için kafa patlatmayacağız. Onlara inanırsan, biz zaten imtiyazsız ve sınıfsız bir bütünüz. Ayrımız gayrımız yok. Falan filan yani."

"Tabii. Esasında sömürücü hakim azınlık yani oligarşi sınıfların bal gibi farkındadır. Ama ezilen sınıfların bu işin farkında olmasını istemez. O zaman da bir sürü edebiyat başlar. Yok biz bütün dünyanın en zeki milletiymişiz. Biz halis kurt soyundanmışız. Bütün dünya Orta Asya'dan çıkmışmış. Yani Türkmüş. Biz zaten Tanrının sevgili milletiyiz. Hem biz bütün dünyadaki Türkleri kurtaracakmışız. Büyük Türkiye'yi

kuracakmışız.

İşçilerden biri lafa karıştı: "Yahi sen bugünkü 45 milyona iş yaratamıyorsun. Milyonlarca insan Avrupa'ya çıkmak için sıra bekliyor. Sınırları açsan kimse kalmayacak. Milyonlarca insan doğru dürüst besin alamıyor. Yüznumarasız, susuz, elektriksiz, banyosuz evlerde oturuyor."

Önlerden biri elini kaldırdı. "Hakkı Abi," dedi. "bütün bu şaklabanlıklara ne ihtiyaç var?"

"İhtiyaç şurda. İşçilerin ve diğer emekçilerin kafasına bunları sokarak sınıf mücadelesini engellemeye çalışacaksın. Yani diyelim Türk ve Ermeni işçilerin çalıştığı bir fabrikada patron Türkse, Türk işçilerin patrona karşı sınıf mücadelesi vermesi yerine, Türk patron ve işçilerin Ermeni işçilere karşı cephe alması sağlanacak."

"Ne iyi iş o öyle," dedi ön taraftan biri. "İş böyle olursa Türk patron hem Türkü, hem Ermeniyi alabildiğine sömürecek. Allah bilir aynı zamanda da Ermeni patronlarla başka yerlerde işbirliği edecek."

"İş böylece kalsa yine de iyi," dedi Hakkı. "İşin daha kötüsü de var. Diyelim Türkiye'de sınıf mücadelesi şiddetlendi. Yunanlılarla arayı biraz kızıştıracaksın. Sonra bizim patron bizim emekçilerin dikkatini sınıf mücadelesinden Yunan düşmanlığına çekecek. Aynı şekilde Yunan patronları da Yunan işçi ve diğer emekçilerinin mücadelesini geriletmek için onları Türklere karşı kışkırtacak. Türkiyeli ve Yunanistanlı emekçiler birbirine girip sınıf mücadelesini ikinci plana iterken. Türkiyeli ve Yunanistanlı patronlar ve bu arada silah tekelleri parsayı toplayacak. Bu oyun nereye kadar sürer? Söyleyin bakalım."

Mustafa cevap verdi:

"Hem Türkiye'deki, hem Yunanistan'daki emekçiler sosyalistlerin öncülüğünü kabul eder, sosyalizme sahip çıkarlarsa bu oyunlar işlemez," dedi.

"Bu işin farkında olan sadece biz değiliz," dedi Hakkı. "Oligarşi de bu işin farkında. Ama çoğumuz bunun farkın-

da değiliz. Alışmışız. Daha doğrusu alıştırılmışız. Bu çemberi kırmak gerek."

Genç bir işçi söz istedi.

"Bir kaç örnek versene Abi," dedi.

Hakı, "Beyoğlu'na çıkmışsındır," dedi. "Şu açık saçık filmlere hiç gittin mi?"

Genç işçi hafif kızararak, "gittim" dedi.

"Mesela," dedi Hakkı, "her açık saçık film bir beyin yıkama aracı. Mahallede bir çok gencin kafası bu filmlerle dolu. Sokaktaki kadına hep o filmlerde öğrendikleriyle bakıyor. Kadın bakmaktan bakmaya fark var. Sosyalistlere göre kadın en yakın yoldaştır, mücadele arkadaşıdır. Sosyalist olmayanlar ise üç aşağı beş yukarı o açık saçık filmler gibi düşünürler."

"Reklamları da unutma Hakkı Abi," dedi Mustafa. "Her reklam bizi bu düzene bağlamaya çalışan zincirin bir halkasıdır. Moda peşinde koşan, işi gücü futbol olan, yoz müzik hayranı işçiler de var. Az mı işçi milli piyangodan, spor toto'dan yeni bir dünya bekliyor? Az mı işçi bankaların ikramiyelerine umut bağlamıştır?"

Mustafa sözünü bitirince Hakkı, "Bir soru sorayım hele," dedi. "Geçen haftaki Fener–Galatasaray maçında Fener'in ikinci gölünü kim atmıştı?"

Salon bir anda hareketlendi. Ayrı ayrı yerlerden sekiz on kişi "Cemil" diye seslendi.

Hakkı hafiften gülümsedi. "Şimdi bir soru daha," dedi. "Sizin o taraflarda büyük bir döküm fabrikası var. Bilir misiniz?"

"Biliriz," dedi biri. "Geçen yaz uzun bir direniş yapmışlardı."

"Peki o direniş nasıl başarıya ulaştı?" diye sordu Hakkı.

Salondan tek ses çıkmadı. Bazıları kafalarını önlerine eğdiler. Hafif kızaranlar oldu.

Yine Hakkı konuştu.

"Aslında hep düşünmemiz gereken bu meseleler, yani mücadelemiz olmalı. Kahvede bu mücadeleyi konuşmalıyız. Evde bu mücadeleyi konuşmalıyız. Dediğim döküm fabrikasında işçiler direnişe katılmayan patron espiyonlarına önce ihtar ediyorlarmış. Yola gelmedi, değil mi. En etkin yöntemlerle yola getiriliyor, satılmışlığı herkesin önünde teşhir edilip, yaptıklarına pişman ettiriliyor.

Hakkı devam ederek, "İşler böyle böyle düzelecek," dedi. "Yeter ki birbirimizi eleştirmekten ve eleştirilmekten korkmayalım. Sık sık eleştirmemiz gereken kişiler arasında kadın işçi arkadaşlar geliyor. Fotoromanları ele alalım. Fotoromanların yaygınlaşması boşuna mı? Gazete okumayan kadınların elinde bunları görebilirsiniz. Ya şu güzellik yarışmaları? Eski masalları bilirsiniz. Hani yakışıklı prens beyaz atına biner gelir de fakir oduncunun kızını kurtarır ya. Şimdiki hayal da fabrikatörün genç oğlunun bilmem ne marka otomobiline binip fakir işçi kızı gecekondudan kurtarması üzerine. Dikkat ederseniz sömürücü hakim azınlık emekçilerin beynine bu düzende umut tohumları ekmeye de çalışıyor. Yani şöyle diyor. Sevgili kardeşim, bugün bazı insanlar zenginse, bunun nedeni o insanların daha zeki, daha çalışkan, ve biraz da şanlı olmalarındandır. Sen de zekiysen, sen de çalışırsan ve biraz da şansın yardım ederse, sen de yoksulluktan kurtulursun. Yani senin yoksulluğun biraz da senin suçun. Yoksulsan, demek ki yeterince çalışmadın, yeterince zeki değilsin. Kabahati öyle düzende falan arama. Hem biraz da kaderin böyleymiş. Yoksulluktan kurtulmak için daha, daha, daha fazla çalışman gerek."

"Biz daha daha, daha fazla çalışalım ki onlar daha, daha, daha fazla kazansınlar," dedi işçilerden biri.

"İş bu kadarla da bitmiyor," dedi Hakkı. "Adamlara sorarsan zenginlik demek mutluluk değil ki. İki göntü bir olunca samanlık seyran olur. İnsan hayatta tamahkar olmamalı. Bakın mesela zengin hastalar var. Devamlı perhiz ye-

meği yemek zorundalar. Zenginlikleri bir işe yarıyor mu? Zavallı adamcağızlar. Onların işleri daha zor. Sizin yok da yiyemiyorsunuz. Adamın önünde duruyor ama yiyemiyor.

Salondan homurtular yükseldi. Hafiften bir iki küfür duyuldu. Hem de okkalılarından.

Hakkı devam etti. "Sonra işçinin derdi de yok ki," dedi gülerek. "Gece oldu mu yemeğini yiyip yatıyorsunuz. Huzur içinde uyuyorsunuz. Ama zavallı işverenlerimiz için durum böyle mi? Zavallılar sabahlara kadar uykusuz kalıyorlar. Yok şu bono ödenecek, işçilerin paraları verilecek, mallara pazar bulunacak. Ta Avrupalara gidilip makina getirilecek. Bir de nankör işçilerin aldıkları yetmiyormuş gibi sendika derdi çıkarmaları var. Sonra o iş yavaşlatmalar. Zaten her şey o komünistlerin başının altından çıkıyor. Hep onlar kışkırtıyorlar. İşin kötü tarafı, bazı işçiler de komünist oluyor."

Salondaki homurtular artıp, küfürler fazlalaşınca Hakkı masalı kesti.

"Kızmayın," dedi, "adamlar bu anlattığım masalı her tarafa yayıyorlar. Yani ideolojik mücadele veriyorlar. Bu masallarla bilinçsiz işçi arkadaşların beynine şu işlenir: Yoksulluğunun sebebi senin kendi aptallığın ve tembelliğin. Suçu düzende arama. Senin kurtuluş yolun da yok değil. Al bir piyango, keyfine bak. Öyle sınıf mücadelesiymiş, filan başını derde sokma. Atalarımız ne demiş? Her koyun kendi bacağından asılır. Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın. Elle gelen düğün bayram. Söyleyin bakalım, kafası bunlarla dolu bir işçi kimin hizmetindedir?"

"Patronların." "sömürücülerin," "oligarşinin," diye cevaplar çıktı.

"Peki," dedi Hakkı, "biz dünyaya nasıl bakarız? Biz ne deriz Mustafa?"

Mustafa ayağa kalktı. "Biz deriz ki," dedi, "işçi sınıfının ve diğer emekçi sınıf ve tabakaların dertlerinin sorumlusu bu sömürü düzenidir. Bu düzende zenginliğin kaynağı sö-

mürüdür. Yüzlerce insan yoksullaştırılmadan üç-beş kişi zenginleşemez. İşçi sınıfı olarak örgütlenir, diğer emekçi sınıflarla işbirliği yaparsak fabrikalara ve topraklara emekçilerin sahip olduğu bir düzen kurarsak dertlerimize çözüm yolu açılmış olur. İdeolojik mücadele bütün bunlar için gerekli. Yani iktidar mücadelesi vermek için, ekonomik ve demokratik mücadele vermek için ideolojik mücadele de gerekli. Bu üç mücadele birbirine yakından bağlantılı, birbirinin içine geçmiş."

"Mustafa arkadaş konuyu çok iyi özetledi," dedi Hakkı.

Saatine baktı. "Vakit epey hızlı geçmiş. Ama konuşacak bir iki şey daha var. Ne dersiniz? Devam edelim mi, bırakalım mı?"

"Edelim," "Edelim," sesleri yükseldi.

"Bir olay anlatayım," dedi Hakkı. Salondaki sesler kesildi.

"Bundan iki yıl kadar evvel Anadolu'nun bir köşesinde bir grev vardı. O şehirdeki ilk grevmiş. İşçiler yıllar boyu patrondan çok çekmişler. Daha doğrus patrondan ayrı çekmişler, genel müdürden ayrı, çekmişler, personel müdüründen ayrı çekmişler. Çekmişler de çekmişler anlayacağınız. Sırtlarını dayayacak bir sendika bulur bulmaz yıllardır çektiklerinin acısını çıkartmak için yüklenmişler. Grev sırasında bir gün genel müdür fabrikaya geliyor. Grev gözcüleri adamın arabasını aramak istiyorlar. Adam karşı koyunca da işçiler genel müdürün üstüne yükleniyorlar. Bazıları araya giriyor ama işçilerden biri adama öyle yapışmış ki, araya girenler diğerlerini ayırmışken onu bir türlü çekip götüremiyorlarmış. İşçi genel müdüre hem vuruyor, hem de arkadaşlarına bağırıyormuş. Bırakın beni lan, diyormuş. Adamı kırk yılda bir elime geçirmişim. Bir daha böyle nerden bulacağım."

Salonda gülüşmeler oldu. Bir kaç kişi, "adam haklı be," dediler. "Yılların acısını unutmak kolay mı?"

"Ama bu olmamalı," dedi Hakkı. "Toplu sözleşmeler

«GREVLER BİZİM GENEL KURTULUŞ MÜCADELEMİZİN SADECE BİR PARCASI KURTULUŞU SADECE EKONOMİK · DEMOKRATİK MÜCADELEDE ARAMAK ÇOK BÜYÜK HATA.»

bizim genel kurtuluş mücadelemizin sadece bir parçası. Kurtuluşumuzu toplu sözleşmelerde aramak çok büyük bir hata. Bir iki toplantı sonra beraberce toplu sözleşme taslağını hazırlayacağız. Şimdiye kadarki deneylerimizden bazı sonuçlar çıkıyor. Arkadaşlar taslak hazırlıklarında bir taraf-

tan çok şey istiyorlar, bir taraftan az şey."

Salondakiler suskun dinliyordu.

"Ne demek istediğimi açıklayayım," dedi Hakkı. "İşçi arkadaşlar bir taraftan çok daha fazla şey istemeye alışmalıdırlar. Sömürü sona ererse, bütün işçiler kaloriferli evlerde çok düşük bir kira karşılığı oturabilir, yıllık izinlerini çok düşük bir para karşılığında iyi yerlerde geçirebilir. Çocuğu karşılıksız burs alıp üniversitede okuyabilir. İş kazalarını önleyici her türlü tedbir alınır. İşten atılma diye bir şey olmaz. Herkes daha iyi beslenir. Daha iyi giyinir. Daha mutlu bir hayat yaşar. İşçi arkadaşlar ayda 1000 lira 2000 lira brüt zamla, yılda üç dört maaş ikramiyeyle yetinmemeli. Bu dediklerimden saydıklarımdan daha iyi şeyleri istemeli. Ama bir şey çok önemli. Bu dediklerimi toplu sözleşmelerden beklememeliyiz."

İşçilerden biri ayağa kalktı. "Doğru dedin. Bir çok arkadaş domuzun bütün kıllarını henüz istemiyor. Ama istemesi lazım."

Hakkı, "Başka bir örnek vereyim," dedi. "Bilirsiniz, hastalıktan hastalığa fark olur. Bazı hastalık ilaçla geçer. Bazı hastalık ameliyat gerektirir." "Başın ağrıdı mı aspirin alırsın," dedi Hasan Usta, "ama apandisite aspirin fayda etmiyor. İlle de ameliyat olacaksın. Yoksa gidersin. Bizim oğlan hastaydı. Ağrıdan kıvranıyordu. Doktora gitti. Doktor ameliyat edelim demiş. Bizimki korktu. Bıçağın altına bir yatan iflah olmaz deyip ameliyattan kaçtı. Ağrıyı dindirmek için bol bol ilaç yuttu. Az kalsın zehirleniyordu."

"Çok iyi anlattın, Dayı," dedi Hakkı. "Doktora inanmayan ve ameliyattan korkan hasta çok ilaç alarak iyi olacağını sanır. Bu iş neye benziyor, biliyor musunuz? Bu düzende bizim dertlerimizin bir kısmına ekonomik–demokratik mücadeleyle çözüm bulmak mümkün. Yani bu dertler ilaçla tedavi olan hastalıklar. Ama bazı dertlerimiz var ki ameliyat şart. Yani emekçilerin iktidarı, emekçilerin düzeni kurulmadan bu dertlerimiz sona ermez. Bir çok işçi arkadaş apandi-

sit ağrılarını, yani bu düzendeki dertlerini uzun uzun anlatıyor. Haklı. Çok haklı. Ama haksız olduğu bir nokta var. Bu ağrılar için ille de ilaç istiyor. Bu dertlerinin hepsine toplu sözleşmeyle çare bulun diyor. Ameliyattan haberdar değil. Veya ameliyattan korkuyor. Emekçilerin düzenini bilmiyor veya bu düzeni değiştirmek için verilmesi gereken mücadeleyi göze alamıyor."

Mustafa söz aldı. "Bir de," dedi, "ilaç satma derdinde olan kötü eczacılar var. Adamların derdi hastalığın iyi olması değil. Onlar ilaç satıp para kazanmak istiyorlar. Apandisiti ağrıyan işçi ameliyat olup derdinden kurtulsa ona ilaç satamayacak. Halbuki şimdi her gün yeni yeni ilaçlar satıyor. İlaçlara umut bağlatıyor. Ameliyatta masaya yattın mı kalkmamak var diye hastayı korkutuyor. Sarı sendikalar da bu kötü eczacılara benziyor. Sarı sendikacılar da patronlarla ortaklaşa olarak bu düzenin sürmesi için çalışıyorlar. Toplu sözleşmelere, işe yaramaz ilaçlara umut bağlatıyorlar."

İşçilerden biri söz aldı. "Doktor kim peki?" dedi.

Hakkı, "Doktor sosyalizm," dedi. "Sosyalist teori toplumun doktoru. Bu doktor bazı dertlerimiz için bize ilaç veriyor. Bazı dertlerimiz için ameliyat öneriyor. Sosyalist teori bazı dertlerimize bu düzende ekonomik ve demokratik mücadeleyle geçici çözüm bulunabileceğini söylüyor. Ama temel dertlerimiz için emekçilerin iktidarının gerekli olduğunu unutmuyor."

Hasan Usta, "Aman çocuklar" dedi, "başınız, dişiniz ağrıdığında ilaç alın. Ama apandisitiniz şişmişse boşa ilaç parası vermeyin. Doktora güvenin. Kökten halledin derdinizi."

Vakit epey ilerlemişti. Hakkı "Başka sorusu olan yoksa bu akşam tartışmayı bitirelim," dedi. O akşam için başka sorusu olan yoktu.

Salondakiler toplu halde "İyi akşamlar" dilediler. Şimdi salondan çıkanlar iki saat önce salona girenlerden çok farklıydı. O gece birçoğu rüyasında domuz avladı.

FİYATI 4 LİRA

